

Marknadsskolan i Haninge – en rapport om försämrad kvalitet i en skola dränerad på resurser

Författare: Jan-Åke Fält 2026

Sammanfattning

När friskolereformen infördes under början av 1990-talet talades det om mångfald, valfrihet, nedläggningshotade glesbyggsskolor och att med ökad konkurrens skulle vi få Europas bästa skola. I proposition 1991/92:230, Valfrihet i skolan, uttrycker Beatrice Ask de nya visionerna med orden ” Men jag hyser också en förhoppning att reformen skall starta en utveckling även av fristående skolor med andra profiler. Det kan handla om föräldrakooperativ, speciella ämnesprofiler eller nedläggningshotade glesbygdsskolor som kan få en ny chans under nytt huvudmannaskap.”

Verkligheten efter 30 år av friskolereform talar ett helt annat språk. Vi har fått en marknadsskola med ökad segregation, sänkta kunskapsresultat och fri dragningsrätt för de vinstdrivna aktiebolagsskolorna. I stället för mångfald har vi fått enfald där några få skolkoncerner kommit att dominera.

Denna rapport beskriver hur i grundskolan i Haninge kommun påverkats av marknadsskolan och hur den dräneras på resurser som borde komma elever och skolpersonal till del.

Vinsterna och dräneringen av resurser från skolan skapas med hjälp av sämre kvalitet där de vinstdrivna skolorna oftast har lägre lärartäthet och färre lärare med högskoleutbildning.

- Den lägre lärartätheten i grundskolan bland de vinstdrivna koncernskolorna motsvarar **40 heltidstjänster/år** vilket motsvarar ett möjligt vinstuttag på **30 miljoner per år**.
- I de kommunala grundskolorna i Haninge är andelen lärare med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne **79,5 procent**. Motsvarande för de vinstdrivna grundskolorna är **75,5 procent**.
- I de kommunala skolorna har **91,3 procent** av lärarna en tillsvidareanställning jämfört med de fristående grundskolorna där genomsnittet är **85,2 procent**.
- I Haninge har **53,6 procent** av eleverna som går i de kommunala grundskolorna föräldrar med eftergymnasial utbildning. Motsvarande för de vinstdrivande koncernskolorna är i genomsnitt **62 procent**.

Källor och metod att beräkna vinster och försämrad kvalitet

All statistik kring elever, lärartäthet, elever/syv och socioekonomisk bakgrund är hämtade från Skolverket, www.skolverket.se/skolutveckling/statistik. Uppgiften om genomsnittlig månadslön för grundskollärare respektive gymnasielärare är hämtad från Statistiska Centralbyrån. Samtliga uppgifter gäller 2023/2024 om inte annat anges. Om andra källor används redovisas de löpande i texten. Med vinstdrivna friskolor avses skolor vars företagsform är aktiebolag.

Grundskolan i Haninge efter 30 år med friskolereform

Under läsåret 2024/2025 gick cirka 10 200 elever i någon av Haninges grundskolor. 2 500 eller cirka 22 procent av eleverna gick i en enskild driven skola/friskola. Cirka 2 200 (90 procent) av dessa elever hade en vinstdriven huvudman. Av de dessa gick nästan 90 procent, motsvarande 2000 elever, i någon av de större **vinstdrivna skolkoncernerna: AcadeMedia och Jensen Education College AB.**

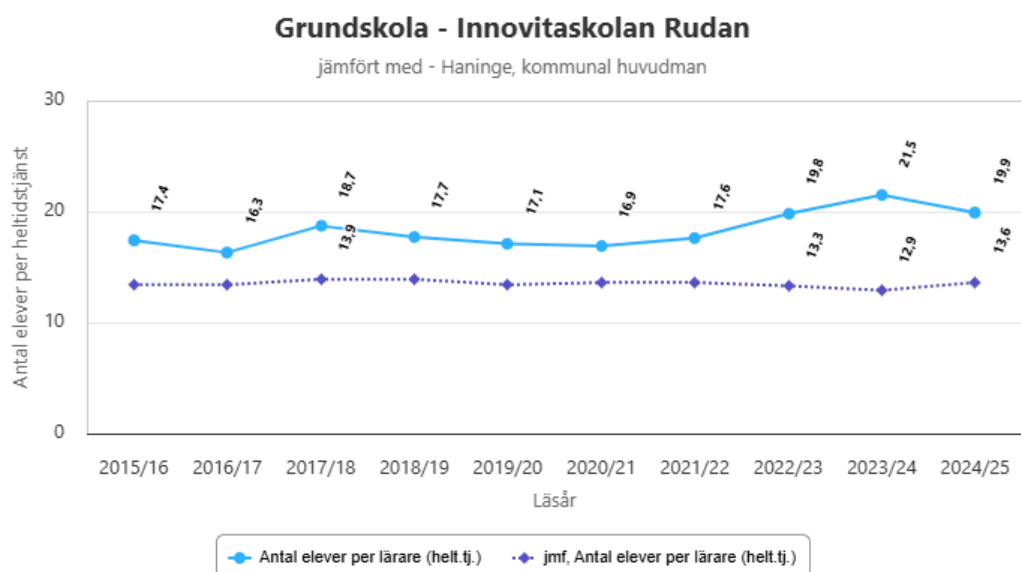
Den totala andelen friskoleelever i landets grundskolor är cirka 15 procent, varav 75 procent går i en fristående skola som är vinstdriven. Haninge kommuns grundskolestruktur avviker något från Sveriges grundskolemarknad med att ha en större andel elever i friskolor. Andelen elever i vinstdrivna skolor bland friskolorna är också högre med 90 procent.

Lärartäthet

En av de största utgiftsposterna för skolan är lärarlöner. Att ha en låg lärartäthet med så många elever som möjligt per lärare är nödvändigt för att skapa utrymme för vinster. I tabellen nedan redovisas antalet elever per lärare i de vinstdrivande koncernskolorna jämfört med genomsnittet i de kommunalt drivna grundskolorna. Den genomsnittliga lärartätheten bland de **kommunala grundskolorna är 13,6** elever/lärare. Genomsnittet bland de enskilt drivna skolorna är 16,4 och genomsnittet bland **de vinstdrivna koncernskolorna i Haninge är 18,8** elever/lärare. Den skola med flest elever per lärare är Innovitaskolan Rudan med hela 19,9 elever per lärare. Antalet elever som går i någon koncernskola i Haninge är cirka 2000. Det innebär att koncernskolorna ”sparat” utgifter motsvarande 40 heltidsanställda lärare, jämfört med om de haft samma lärartäthet som de kommunala skolorna.

Koncern	Antal elever	Elever/lärare
Innovitaskolan Ruda (AcadeMedia)	916	19,9
Jensen grundskola Tungelsta	569	19,8
Innovitaskolan Söderby (AcadeMedia)	160	17,8
Innovitaskolan Vendelsö (AcadeMedia)	388	16,1
Haninge kommun	7 700	13,6

Tabellen nedan visar över tid hur lärartätheten sett ut i Innovitaskolan Rudan jämfört med genomsnittet i Haninge kommunala grundskolor.

I tabellen nedan visas lärartätheten bland kommunalt drivna grundskolor från olika kommuner i landet. Vi ser då att lärartätheten på 13,6 elever/lärare i de kommunalt drivna grundskolorna i Haninge ligger över genomsnittet i riket.

Lärartäthet kommunala huvudmän grundskolan 2024/2025

Kommun	Elever/lärare
Haninge	13,6
Uppsala	12,8
Nacka	13,4
Falun	11,5
Göteborg	11,8
Linköping	11,4
Malmö	12,6
Stockholm	12,9
Genomsnitt i riket	11,8

Lärare med pedagogisk högskoleexamen och lärarlegitimation

Ett annat område som ger möjlighet att öka vinsten är att ha färre lärare med pedagogisk högskoleutbildning, vilket ger möjlighet att minska lönekostnaderna. Andelen lärare med lärarlegitimation är lägre i de vinstdrivna skolorna. I de kommunala grundskolorna i Haninge är andelen lärare med **lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne 79,5** procent. Motsvarande för de koncerndrivna grundskolorna är **75,5** procent. Lägst andel med lärarbehörighet och behörighet i minst ett ämne bland koncernskolorna är Innovita Söderby med 60 procent.

Segregeringen i Haninges grundskolor

Elevunderlaget skiljer sig vanligtvis åt mellan friskolorna och de kommunala skolorna. I Sverige har 61,9 procent av elever som går i de kommunala grundskolorna föräldrar med eftergymnasiel utbildning. För elever som går i fristående skolor är motsvarande siffra 73,7 procent.

I Haninge har **53,6** procent av eleverna som går i de kommunala grundskolorna föräldrar med eftergymnasiel utbildning. Motsvarande för de vinstdrivande koncernskolorna är i genomsnitt **62** procent.

För de vinstdrivna skolorna är det viktigt att få elever som har det lättare att klara skolan. Så kan de med mindre resurser ändå få hyfsade resultat, dvs att en hög andel elever klarar studierna utan extra resurser. Och sedan använda dessa resultat (höga betyg) för att värva nya elever (skolpengar).

Huvudman	Elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning %	Antal elever
Innovitaskolan Vendelsö	76,8	388
JENSEN grundskola Tungelsta	62,6	569
Innovitaskolan Söderby	55,6	160
Innovitaskolan Rudan	54,4	916
Haninge kommun	53,6	7 700

Färre tillsvidareanställda bland de stora skolkoncernerna

I de kommunala skolorna har 91,3 procent av lärarna en tillsvidareanställning jämfört med de fristående grundskolorna där genomsnittet är 85,2 procent. Bland koncernskolorna i Haninge är andelen tillsvidareanställda i genomsnitt 89,9%.

Grundskolan dränerad på 40 heltidstjänster motsvarande 30 miljoner

Enligt SCB:s statistik var en genomsnittlig grundskollärlön i Stockholmsregionen 43 500 kr/mån år 2024. Med personalomkostnader på 40 procent blir arbetsgivarens lönekostnader cirka 730 000 kr/år för en heltidstjänst. Den lägre lärartätheten på **40 heltidstjänster** hos koncernskolorna motsvarar cirka **30 miljoner kronor**.